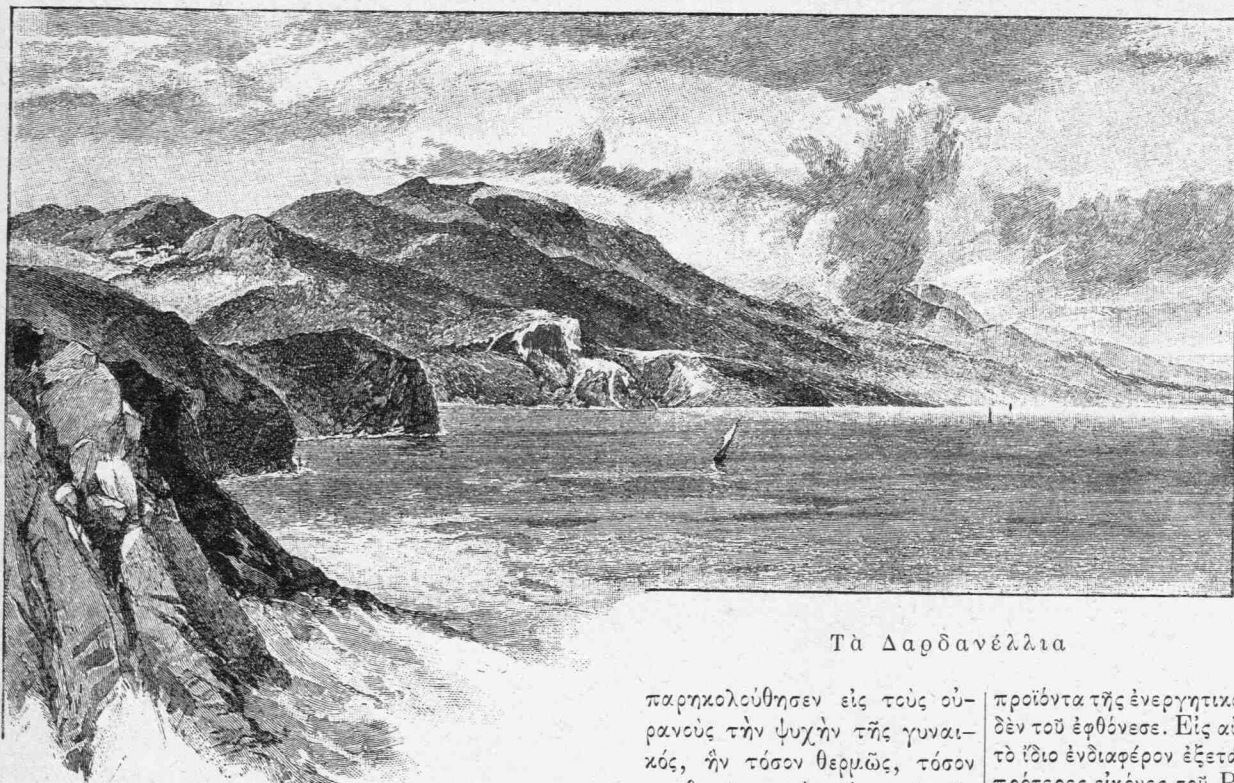

ΑΝΑ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

Τὰ Δαρδανέλλια

σύμφωνα με τοὺς κανόνες τῆς τέχνης, ὅπως αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς εἶχαν πλάσῃ μελετώντας τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων. Καὶ τὲς νεώτερες γλῶσσες γενικῶς ἐκαταφρονοῦσαν καὶ ἐστοχάζονταν πῶς εἶναι καὶ αὐτὲς ὀλιγώτερο εὐγενικὲς ἀπὸ τὲς ἀρχαῖες. Ἀλλὰ τέλος τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα ἐδυνήθηκε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς φραγμούς, ποὺ τοῦ ἐμπόδιζαν τὸ δρόμο πρὸς τὴν ἀλήθειαν, καὶ διψασμένο νὰ γνωρίσῃ ἐντελῶς τὸν ἑαυτοῦ ἀρχισε νὰ ἐξετάζῃ μετὰ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ σέβας ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ

παρηκολούθησεν εἰς τοὺς οὐρανούς τὴν ψυχὴν τῆς γυναικός, ἣν τόσον θερμῶς, τόσον σταθερῶς, καὶ τόσον ἀγνῶς εἶχεν ἀγαπήσει. Πενθίμως ἐ-

πετερώθη ἡ Μοῦσα του. Καὶ ἐνῶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἐφύτευεν ὀδύνῃς ἄνθη ἐπὶ τῷ θανάτῳ της, οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐπότιζον ἀμέσως μετὰ δάκρυά των τὰ σεμνὰ ταῦτα τῆς πενθίμου Ποιήσεως ἄνθη! Συνέχων τοὺς ὁλολυγμούς του, πιέζων τὸ τραῦμα τῆς εὐγενούς καρδιάς του, ἀπῆλθε παρὰ τὸ φέρετρον τῆς Βικτωρίας Κολώννα ὅπως τὸ ὕστατον ἴδῃ τὸ πρόσωπόν της, πρὶν ἢ παραδοθῇ εἰς τοῦ τάφου τὸ ἀχόρταστον καὶ μελανὸν στόμα. Εἰσῆλθε τὴν εἶδε νεκράν, καὶ ἡ ὠχρότης τοῦ εὐγενούς προσώπου του ἐγένετο πελιδνὴ.

Ἐκυψε καὶ εὐσεβάστως ἠσπασθῇ τὴν ψυχρὰν χεῖρα της. . . Ἦτο τὸ μόνον, τὸ πρῶτον καὶ τὸ ὕστατον φίλημα ὅπερ τὰ σεμνὰ καὶ παρθενικὰ χεῖλη του ἐδίδον ἐν τῇ ζωῇ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΙΑΓΝΑΔΑΤΤΑ

Ποίημα Ἰνδικό.-Μετάφρ. Α. Ν. Κεφαλληνοῦ.

Προοίμιον τοῦ Μεταφραστοῦ.

Ἐπέρασε πλέον ὁ καιρὸς, ποὺ εἰς τὴν τέχνην καὶ εἰς τὴν ποίησιν μόνον τὸ ὥραϊο καὶ τὸ τέλει ἐξετάζαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐσυνήθιζαν νὰ κρίνουν καὶ τὰ ἔργα τῆς τέχνης καὶ τὰ γεννήματα τῆς φαντασίας μετὰ τὰ παραδείγματα τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος καταφρονώντας καὶ ὀνομάζοντας βάρβαρα, ὅσα δὲν ἦσαν σύμφωνα μετὰ τοὺς κανόνες αὐτῆς. Ὡστε πολλὰ ἔξοχα ἔργα νεώτερα εἶχαν μείνῃ γιὰ πολὺν καιρὸ ἀγνωστα καὶ καταφρονεμένα, γιὰτὶ οἱ σοφοὶ κριτικοὶ εὗρισκαν πῶς δὲν ἦσαν

προϊόντα τῆς ἐνεργητικότητος του, ὅσα ὁ καιρὸς δὲν τοῦ ἐφθόνεσε. Εἰς αὐτὴν τὴν ἐργασίαν του μετὰ τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον ἐξετάζει μίαν ἀπὸ τὲς λαμπρότερες εἰκόνες τοῦ Ραφαήλ καὶ ἑνα ἄμωρο σχεδιάσματῶν χριστιανῶν τῶν πρώτων αἰώνων, ποὺ τύχη νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὲς κατακόμβες τῆς Ρώμης, μία ραψωδία τοῦ Ὀμήρου καὶ ἑνα τραγοῦδι καμμιᾶς φυλῆς ἀγρίων, ποὺ νὰ ψάλλῃ τὲς δόξας τοῦ ἀρχηγοῦ της· γιὰτὶ εἰς κάθε προϊόν του ἀναγνωρίζει μίαν ἰδιαίτην κατάστασιν τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἑνας ἄνθρωπος κάπως ἡλικιωμένος ἤθελε ἀκούσῃ μετὰ μεγάλην περιέργειαν καὶ πόθον, ἂν ἐτύχαινε νὰ τοῦ διηγηθῇ κανεὶς τί ἐσυνήθιζε νὰ κάνῃ εἰς τὰ μικρά του χρόνια. Αὐτὴ ἡ σημερινὴ τάσις τοῦ πνεύματος, ποὺ ὀνομάζεται ἱστορικὴ, εἶναι τὸ κυριώτερον γνώρισμα τοῦ αἰῶνός μας, καὶ εἰς αὐτὴν χρεωστούμε τὴ μεγάλην πρόδοον, ποὺ ἔκαμαν εἰς ὀλίγον διάστημα καιροῦ διάφορες ἐπιστήμες. Δὲν θέλει λοιπὸν φανῇ παράξενο, ἐλπίζομε, εἰς τοὺς ἀναγνώστες μας, καὶ δὲν θὰ μᾶς ὀνομάσουν γι' αὐτὸ βαρβάρους ἂν, λησμονώντας γιὰ λίγο τοῦλάχιστον τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἀρχαία σεβαστὴ γραμματικὴν, ποὺ κατήντησε νὰ εἶναι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς διδασκαλίας εἰς τὰ σχολεῖά μας, προσπαθῶμε μετὰ τὴν καταφρονεμένη ζωντανὴ γλυκεῖά μας γλῶσσαν νὰ τοὺς κάμωμε νὰ γνωρίσουν κάπως τὸν κόσμον τῆς Ἰνδίας. Ὁ κόσμος αὐτός, ἂν καὶ ἔχει τόση διαφορὰ ἀπὸ τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα εἶναι ὅμως μετὰ αὐτὴν τόσο στενὰ δεμένος, ποὺ, ὅταν ἐγνωρίσθη καὶ ἐμελετήθη εἰς τὴν Εὐρώπῃ, ἔκαμε νὰ προσδεσθῇ ἡ φιλολογία μετὰ βήματα γίγαντος καὶ νὰ γεννηθοῦν δύο ὅλως διόλου νέοι κλάδοι τῆς ἐπιστήμης· ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ καὶ μυθολογία.

Προσφέρομε λοιπὸν σήμερον μεταφρασμένο ἑνα ἀπὸ τὰ ὠραιότερα ἐπεισόδια τοῦ ἐπικοῦ ποιήματος Ῥαμᾶϊανα, ὅπου περιγράφονται παθητικώτατα τὰ πλέον τρυφερά αἰσθήματα τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ ἐπικά ποιήματα τῆς Ἰνδίας εἶναι δύο κυρίως τὸ Μαχαδάρα καὶ τὸ Ῥαμᾶϊανα, ὅμως σιμὰ εἰς αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ πληθὺς ἄλλα ἰδίως τὰ δεκαοχτὼ Πουράνα, ποὺ περιέχουν θησαυροὺς ἀρχαίων λόγων (sagen) ἀλλὰ ὡς ἔργα τέχνης δὲν

τῇ γῇ πρὸς ἑνὰ ἄνδρα νεκρὸν ὑπὸ τὸ χῶμα. Ἐν τῇ γῇ, ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲν ἡγάπα, οὐδὲν ἤθελε νὰ προσέξῃ ἡ Βικτωρία. Οὕτω ὁ μόνος, ὁ φλογερός, ὁ βαθύς, ὁ κρυσταλλώδης καὶ πάναγνος ἔρωσ τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτὴν, τὴν ὑπερήφανον καὶ εὐγενῆ, ὑπῆρξε κατὰ τοῦτο ἀτυχὲς καθόσον δὲν ἔτυχε τῆς εὐτυχούς ἐκείνης καὶ εὐλόγου ἀνταποδόσεως. Καὶ ἐν τῇ σιωπῇ ὅμως τοῦ Μοναστηρίου ἔβλεπεν αὐτὴν ἐνίοτε ὁ Μιχαήλ-Ἀγγέλως καὶ ἡ ψυχὴ του, ἡ οὐδέποτε ἔκτοτε ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τῆς μορφῆς της, συνεκκαῖτο ραγδαίοντερον, καὶ φλογερωτέρα ἡ ἀγνὴ Μοῦσα προσήρχετο ὁδηγοῦσα τὴν διάνοιαν καὶ τὴν χεῖρά του εἰς σεμνὴν ποίησιν, εἰς τὴν μνήμην της ἀφιερουμένην. Οὔτε εἰς τὴν σμίλιν, οὔτε εἰς τὸν χρωστῆρα τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου ἔστερξε ποτὲ ἡ Βικτωρία Κολώννα νὰ παράσχῃ εὐτυχὴ ἐνασχόλησιν. Ὁ μέγας καλλιτέχνης ἐπόθει νὰ ἐγείρῃ τὸ ἀγαλμὰ της, νὰ γράψῃ τὴν εἰκόνα της περισώζων διὰ τοὺς μεταγενεστέρους τὴν σεμνοπρεπῆ καλλονὴν της, καὶ εἰσὶν οἱ δικαιολογούμενοι διατὶ τόσον παρὰφύρως ἡγάπησεν αὐτὴν. Ἀλλ' ἡ Βικτωρία ἤρνεϊτο. Καὶ διὰ τὰς ἐκλεκτάς φύσεις ἡ ἄρνησις ὑπάρχει εὐγενῶν, ὅσον καὶ ἂν τραυματίζῃ τὴν ψυχὴν, εἶναι θέλησις καὶ ἐντολή, εἰς ἣν ὑπακούει τις, καίτοι ὑπακούων στενάζει, ἀλγῶν ἐν τῷ κρυπτῷ.

Ὅταν ἤκουσε τὴν εἰδήσιν τοῦ θανάτου της, ὁ Μιχαήλ-Ἀγγέλως, διανοίας καὶ καρδίας κολοσσός, ἐλιποθύμησε. Δάκρυα ἐπλήρωσαν τοὺς ὀφθαλμούς του, ἀπὸ τοῦ στήθους του ὤρμησαν λυγμοί, καὶ ἡ ψυχὴ του ἀναλαβοῦσα τὸν γνώριμον αὐτῇ δρόμον

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Τὸ Ὀκταήμερον, ὑπὸ Γρ. Ξ.
Μιχαήλ-Ἀγγελος Βουναρόττης, ὑπὸ Σπυ-
ρίδωνος Παγανέλη.
Ὁ θάνατος τοῦ Ἰαγναδάτα, ποίημα Ἰνδικό,
μετάφρασις Α. Ν. Κεφαλληνοῦ.
Στὴν Ἑρμιᾶ, ποίημα ὑπὸ Πέτρου Βασιλικοῦ.
Μικρὰ Διάφορα, ὑπὸ Ρ*.
Χρονικά.
Ἡ Ἀλληλογραφία μας.
Τὰ Δαρδανέλλια (εἰκὼν).

**Αἱ ἐπιστολαὶ καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ ἀφο-
ρῶν τὴν «Εἰκονογραφημένην Ἑστίαν» :**
Πρὸς τὸν κύριον ΓΡ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΝ, διευ-
θυντὴν τῆς «Εἰκονογραφημένης Ἑστίας»
Ἀθῆναις.

ἔχουν πολὺ μεγάλην ἀξία καὶ ἡμποροῦσε νὰ
τὰ παρομοιάσῃ κανεὶς μὲ τὰ Κυκλικὰ λεγό-
μενα ἔπη τῶν ἀρχαίων. Οὐτε εἰς τὰ δύο
πρῶτα βρίσκομε τὴν τελειότητα τῶν Ὀμη-
ρικῶν ἐπῶν καὶ τὴν ἀγαπητὴν συμμετρίαν ποὺ
χαρκτηρίζει ὅλα τὰ ἔργα τῆς κλασσικῆς ἀρ-
χιότητος. Εἰς τὴν Ἰνδία τὸ μέτριον δὲν ὑπάρ-
χει, ὅλα εἶναι γιγάντια, ὅπως ἀπέραντοι
εἶναι οἱ κάμποι τῆς καὶ τὰ βουνὰ τῆς θεό-
ρατα. Ἡμποροῦν νὰ ὀνομαστοῦν καλὴτερα
ποιητικὰς ἐγκυκλοπαιδεῖες παρὰ ποιήματα
ἐπικά· εἶναι ἔργα πολλῶν ἐτῶν καὶ ποιητῶν
διαφόρων. Οἱ ἀρχαῖοι λόγοι καὶ τὰ ἐπεισόδια
εἶναι ἀμέτρητα καὶ συχνὰ δὲν συμφωνοῦν
μεταξύ τους. Μερικὰ ἀπὸ τὰ ἐπεισόδια δὲν
εἶναι ἄλλο παρὰ φιλοσοφικὰς διατριβὰς, ὑπάρ-
χουν ὁμοίως καὶ ἄλλα πολλὰ ὅπου νέπει μία
ἄρχα ἀληθινὰ ποιητικὴ. Οἱ Ἰνδοὶ θέτουν εἰς
μία πολὺ μακρυνὴν ἀρχαιότητα ὅλα τὰ προί-
οντα τῆς πλούσιας φιλολογίας τους, ἀλλὰ τὰ
δύο ἐπικά ποιήματα ὅπως σήμερα σώζονται
δὲν περνοῦν τοὺς πρώτους αἰῶνες τοῦ Χρι-
στιανισμοῦ, μὲν ποὺ οἱ λόγοι ποὺ περιέ-
χονται εἰς αὐτὰ, εἶναι χωρὶς ἀμφιβολίαν ἀρ-
χαϊότατοι. Τὸ Ῥαμάϊανα (Rama-ayana)
δρόμος τοῦ Ῥάμα, δηλαδὴ συμβάντα τοῦ
Ῥάμα εἶναι σχετικῶς τὸ καλὴτερον, καὶ ἡ
γλῶσσα φαίνεται φθασμένη εἰς αὐτὸ εἰς μίαν
ἄκρα τελειότητα, ποὺ προϋποθέτει μακρό-
χρονη καλλιέργεια. Τὸ μέτρο εἶναι τὸ κοινὸν
μέτρο τῶν Ἰνδῶν σλόκας· δύο στίχοι δηλαδὴ
ἀπὸ δεκάξι συλλαβὰς ὁ καθένας μὲ μίαν δυ-
νατὴ τομὴ εἰς τὴν ὀγδόην, ποὺ περικλείουν
σχεδὸν πάντοτε ἓνα ὀλόκληρον νόημα. Βάσις
εἶναι ὁ ἱάμβος, ἀλλὰ ὁ στίχος εἶναι πολὺ
ἐλεύθερος καὶ ὡς τὸς δεκάξι συλλαβὰς μόνον
τέσσαρες μένουν ὑποχρεωτικὰ ὀρισμέναι. Τὸ
Μαχαβάρατα μετράει ἑκατὸ χιλιάδες δίστιχα
καὶ τὸ Ῥαμάϊανα εἰκοσιτέσσαρες. Τὸ Ῥα-
μάϊανα εἶναι διαιρεμένο εἰς ἑξὶ βιβλία μ' ἓνα
ἑβδομο, ποὺ ἐπρόσθεσαν ἀργότερα γιὰ νὰ δώ-
σουν εἰς τὸ ποίημα μίαν ἔννοιαν ὁρησκευτικὴν,
καὶ κάθε βιβλίον διαιρεῖται εἰς κεφάλαια. Τὸ
ἐπεισόδιον ποὺ προσφέρουμε μεταφρασμένο πε-

ριλαμβάνει τὰ κεφάλαια ΕΕ' καὶ ΕΣ' τοῦ
δευτέρου βιβλίου, καὶ γιὰ νὰ ἐννοηθῇ καλὴ-
τερα ἀπὸ τοὺς ἀναγνώστες μας θὰ ἐκθέσωμε
μὲ συντομίαν ἐκεῖνον ποὺ ὁ ποιητὴς διηγῆται
εἰς τὰ προηγούμενα.

Εἰς τὴν Αἰθιοπία, πλούσια χώρα καὶ εὐτυχι-
σμένη, ποὺ τὰ λιβάδια τῆς ἐποτίζονταν ἀπὸ
τὸ καθαρὸ ρεῦμα τῆς Σαρκίου, ἐβασίλευε ὁ
δίκαιος βασιλεὺς Δασάραθας ἀπὸ τὴν ἐξάκου-
στη γενεὰ τοῦ Ἰζθακού καὶ τοῦ Ῥαγού. Τὸν
ἀγαποῦσαν ὅλοι οἱ λαοὶ τοῦ ποὺ ἐξοῦσαν εὐ-
τυχισμένοι καὶ μὲ εἰρήνην εἰς τὸ μεγάλο βα-
σιλείῳ του, καὶ εἶχε σιμὰ του καλοὺς καὶ
ἄξιους συμβούλους ποὺ τὸν ὠδηγοῦσαν πάν-
τοτε εἰς τὸ καλὸ. Εὐτυχισμένη περνοῦσε ἡ
ζωὴ του μὲς τὸ λαμπρὸν παλάτι μὲ τὲς τρεῖς
σεμνὰς γυναῖκές του, τὴν Καουσάλια ποὺ
ἦταν ἡ πρώτη καὶ ἡ βασίλισσα, τὴν Σουμιτρά
καὶ τὴν Καϊκέην τὴν στερνότερη γιομάτη χάρι
καὶ ὁμορφίαν ποὺ ὁ βασιλεὺς ἀγαποῦσε μὲ
θερμὴν ἀγάπην. Ἀλλὰ μίαν μεγάλην θλίψιν τὸν
ἐβασάνιζε· καὶ οἱ τρεῖς ἦσαν ἄτεκνες, καὶ μὲ
αὐτὸν ἐκιδύνευε νὰ στυθῇ ἡ δοξασμένη γενεὰ
του. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ προσφέρῃ μίαν λαμ-
πρὴν θυσιά καὶ νὰ παρακαλέσῃ τοὺς θεοὺς νὰ
τοῦ χαρίσουν τέκνα· καὶ μὲ μεγάλη πομπή,
μοιράζοντας πλούσια δῶρα εἰς τοὺς βραχυμά-
νους καὶ εἰς τὸ λαὸν του, ἐπρόσφερε τὴν λαμ-
πρότερη ἀπὸ τὲς θυσίας, τὴν ἱπποθυσία.
Ἐθυσίασε εἰς τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ ἓνα ὄμορφο
καὶ εὐγενικὸ ἄτι, καὶ ὁ Βισνοῦς, ὁ θεὸς,
ἐδέχθη τὴν θυσίαν καὶ ἐνσαρκώθη ὁ ἴδιος εἰς
τὲς γαστέρας τῶν τριῶν γυναικῶν τοῦ βασι-
λέως, ποὺ εἰς τὸν διωρισμένον καιρὸν ἐγέννη-
σαν καὶ οἱ τρεῖς τέσσαρα τέκνα, καθένα τους
μέρος τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ. Ἡ Καουσάλια
ἐγέννησε τὸ Ῥάμα, τὸν ἥρωα τοῦ ποιήμα-
τος, ποὺ παρασταίνει μόνος αὐτὸς κυρίως
τὴν ἑξέδομην ἐνσαρκίαν τοῦ Βισνοῦ καὶ ἔλαβε
τὸ μιστὸ μέρος τῆς θεικῆς οὐσίας, ἡ Καϊκέην
τὸ Βάρατα ποὺ ἔλαβε τὸ τέταρτον, καὶ ἡ Σου-
μιτρά δύο τέκνα διδύμα τὸ Λάξμανα καὶ τὸ
Σάτρουγνα ποὺ ἔλαβαν τὸ ἄλλο τέταρτον,
ὥστε ποὺ καὶ εἰς τὰ τέσσαρα τέκνα τοῦ Δα-
σάραθα μὲ ἐπέρασε ὁλόκληρος ὁ θεός. Ἀξή-
σαν καὶ τὰ τέσσαρα ἀγῶρια στολισμένα μὲ
ὄβες τὲς χάρες καὶ ἦσαν ἡ χαρὰ τοῦ γέροντα
βασιλέως. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ τέσσαρα τὸ Ῥάμα
ἀγαποῦσε περισσότερο καὶ αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς
του, καὶ τὸν ἐσέβονταν καὶ οἱ τρεῖς τοῦ ἀδελ-
φοῦ γιὰ τὴν σοφίαν του, τὴν ἀρετὴν του καὶ τὴν
ἀνδρίαν του. Καὶ ἓνα δεῖγμα λαμπρὸ τῆς ἀν-
δρίας του τὸ ἔδωκε, ὅταν ἔφθασε δεκάξι χρό-
νῶν, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως Γιάννακα,
ὅπου εἶχαν συναχθῇ ὅλα τὰ πλέον ἄξια βα-
σιλοπούλα ἀπὸ κάθε μέρος κόσμου, γιὰ νὰ
δοκιμάσουν νὰ τεκνίσουν ἓνα θεϊκὸν δοξάρι
ποὺ ὅποιος ἤθελε δυνηθῇ νὰ τὸ τεκνώσῃ θὰ
ἔπαιρνε γυναῖκά του τὴν ὠραιότατη Σιτά,
θυγατέρα τοῦ βασιλέως. Ἀφοῦ ὅλοι τοῦ κα-
κοῦ ἐδοκίμασαν, ἐπρόβαλε καὶ ὁ Ῥάμας καὶ
μὲ μεγάλη εὐκολίαν ἐτέντωσε καὶ ἐτάκτισε
μάλιστα μὲ τρομερὸν κρότον τὸ δυνατόν δοξάρι,
καὶ παίρνοντας τὴν ὁμορφὴν Σιτὰ ἐγύρισε πάλιν
εἰς τὴν Αἰθιοπία, ὅπου τὸν ἐδέχθησαν μὲ
μεγάλης χαρῆς. Ὁ πατέρας του τότε, βλέ-
ποντας ποὺ εἶχε φθάσῃ πλέον σὲ βαθυὰ γε-
ράματα καὶ ὁ Ῥάμας ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ
ἐλπίδα ὅλων τῶν λαῶν του, ἀποφάσισε νὰ
τὸν κηρύξῃ διάδοχον τοῦ θρόνου. Ὁ λαὸς
ἐδέχθη μὲ μεγάλην ἀγαλλίαν αὐτὴν τὴν εἴ-
δησιν καὶ ἄρχισε νὰ στολιζέται ἡ χώρα καὶ νὰ
ἔρχεται λαὸς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη γιὰ νὰ εὐ-

ρεθῇ εἰς τὴν ἡμέραν τῆς τελετῆς. Παντοῦ
ἐβασίλευε ἡ χαρὰ καὶ ὅλοι ἐφαλλαν τὲς ἀρε-
τῆς τοῦ Ῥάμα, ἀλλὰ ὁ βασιλεὺς ἦταν ἀνέ-
συχος γιὰ τὲς νύχτας ἐβλεπε τρομερὰ ὄνει-
ρατα, ποὺ τοῦ ἔκοβαν τὸν ὕπνον, καὶ οἱ ὄνει-
ροκρίταις τοῦ τοῦ ἐπρομάντευαν δυστυχίας.
Ἐνα φοβερὸν κρῖμα ἐδάραινε τὴν κεφαλὴν του
καὶ ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ δυστυχισμένος. Καὶ ἡ
συμφορὰ τὸν ἤρε. Μία ἀπὸ τὲς δούλες τῆς
Καϊκέης, ἡ Μανθάρρα, ποὺ ἦλθε μαζί της ἀπὸ
τὸ πατρικὸν τῆς σπιτί καὶ ἔτρεφε μέγα μῖσος
ἐναντίον τοῦ Ῥάμα, βλέποντας ψηλὰ ἀπὸ
τὸ παλάτι τὲς ἐτοιμασίας ποὺ ἐγένονταν εἰς
τὴν χώραν, ἐρώτησε καὶ ἔμαθε ποὺ ὁ Ῥάμας
εἶχε κηρυχθῇ ἀπὸ τὸ βασιλεῖα διάδοχος τοῦ
θρόνου καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἴδιαν ἡμέραν ἐμελλε
νὰ γίνῃ ἡ τελετὴ. Ἀναψὲ ἀπὸ θυμὸ ἀκούον-
τας τέτοιαν εἰδήσιν, καὶ ἔτρεξε ἀμέσως νὰ εἰ-
δοποιήσῃ τὴν Καϊκέην ποὺ ἐκείτοτον ἀκόμη
ἐς τὴν κλινὴν τῆς. Ἀλλ' αὐτὴ ποὺ ἀγαποῦσε
τὸ Ῥάμα καὶ ἐσέβονταν τὴν βασίλισσαν Καου-
σάλια τὴν μητέρα του, ἐχάρηκε εἰς αὐτὸ τὸ
ἄκουσμα καὶ ἔβγαλε ἓνα ἀπὸ τὰ χρυσὰ τῆς
στολίδαν καὶ τῆς τὸ ἐχάρισε γιὰ ἀνταμοιβήν
τῆς καλῆς εἰδήσεως. Ὅμως ἡ Μανθάρρα μὲ
μεγάλῃ πανουργίᾳ καὶ τέχνῃ ἐκατόρθωσε
ἀγᾶτι γὰλιν νὰ τῆς ξυπνήσῃ τὴν ζηλοτυπία
καὶ νὰ τὴν καταπέσῃ ποὺ ἂν ὁ Ῥάμας ἀνέ-
βαινε εἰς τὸν θρόνον τοῦ πατέρα του, ὁ Βάρατας
τὸ τέκνον τῆς θὰ τοῦ ἦταν πάντα δοῦλος καὶ
αὐτὸς καὶ τὰ παιδιὰ του, καὶ ἴσως θὰ ἐκινδύ-
νευε νὰ χάσῃ καὶ τὴν ζωὴν του καὶ τέλος τὴν
ἐσυμβούλεψε, ἂν ἀγαποῦσε τὸν υἱὸν τῆς, νὰ
κάμῃ νὰ γίνῃ αὐτὸς διάδοχος τοῦ θρόνου
καὶ ὅχι ὁ Ῥάμας. Ἐπέσθη ἡ Καϊκέην καὶ
ὠργίσθη μάλιστα ἐναντίον τοῦ βασιλέως γιὰ
τὸ κακὸ ποὺ ἐμελλε νὰ κάμῃ εἰς τὸ παιδί
τῆς, ποὺ ἦταν τότε μακρὺ ἀπὸ τὴν Αἰθιοπία
εἰς τὸ βασίλειον τοῦ ἀδελφοῦ τῆς, καὶ ὅπως ἡ
δούλα τῆς ἔλεγε, ἐπίτηδες ὁ βασιλεὺς εἶχε
κάμῃ νὰ μακρύνῃ ἀπὸ τὴν χώρα γιὰ νὰ μὴν
ἐναντιωθῇ εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ Ῥάμα. Ἀλλὰ
πῶς θὰ δυνηθῶν νὰ ἐμποδίσουν αὐτὴ τὴν
χειροτονίαν ἐνῶ ὅχι μόνον ὁ βασιλεὺς τὴν
ἐπιθυμοῦσε, ἀλλὰ καὶ ἦταν καὶ ὁ θερμότερος
πόθος ὅλου τοῦ λαοῦ, ποὺ ἀνυπόμονος εἶχε
ἔσθῃ εἰς τοὺς δρόμους τῆς Αἰθιοπίας πρὶν χα-
ράξῃ ἡ μέρα καὶ εἶχε περιζώσῃ τὸ παλάτι
γιὰ νὰ ἰδῇ τὸν ἀγαπημένον τοῦ Ῥάμα· Ἡ
Μανθάρρα, πάντα ἐφευρετικὴ εἰς τὸ κακὸ, ἐν-
θυμίζει τῆς Καϊκέης ποὺ ὁ βασιλεὺς μίαν
φορὰ ποὺ εἶχε πληγῶθῃ σχεδὸν θανάσιμα εἰς
τὸν πόλεμον καὶ οἱ φροντίδες καὶ ἡ ἀγάπη τῆς
Καϊκέης τοῦ ἔσωσαν τὴν ζωὴν, ὅλος ἔρωτα
γιὰ τὴν πιστὴν του γυναῖκα, τὴν ἐπαρακα-
λοῦσε, ὅταν ἐγιατρεύθηκε, νὰ τοῦ ζητήσῃ δύο
δῶρα ὅποια ἤθελε, καὶ αὐτὸς ἤθελε πρόθυμα
τῆς τὰ δῶσῃ· ἀλλ' αὐτὴ ἀποκρίνοτον ποὺ
τῆς εἶναι ἀρκετὸ δῶρον ἡ ἀγάπη του, καὶ τότε
ὁ βασιλεὺς ὠρκίσθη μὲ φριχτὸν ὄρκον ποὺ
ἤθελε τῆς δῶσῃ τὰ δύο δῶρα εἰς ὅποιον και-
ρὸν ἤθελε αὐτὴ τὰ ζητήσῃ. Τώρα λοιπὸν
ἦταν καιρὸς νὰ ζητηθῶν τὰ δῶρα, τὸ ἓνα νὰ
κάμῃ διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν Βάρατα τὸ τέ-
κνον τῆς Καϊκέης, τὸ δεύτερον νὰ ἐξορίσῃ τὸ
Ῥάμα εἰς τὰ δάση γιὰ δεκατέσσαρους χρό-
νους ὡς νὰ τὸν λησμονήσῃ ὁ λαός. Ἀρεσε
τῆς Καϊκέης καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τὸ δύστυχο
βασιλεῖα, ἐνθυμίζοντάς του τὸν ὄρκον του, τὰ
δύο δῶρα. Ἐπρόμαξε αὐτὸς εἰς τέτοιο ἀκου-
σμα καὶ μὲ κάθε τρόπον, ἀλλὰ τοῦ κάκου ἐπά-
σχισε νὰ καταπέσῃ τὴν ζηλοτυπὴν Καϊκέην ν
παραίτησιν τέτοιαν ἰδέαν καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ

ὅ,τι ἄλλο ἤθελε, καὶ τὴ ζωὴ του ἀκόμη. Σὺν ἀστραπῇ ἐκοινολογήθη αὐτὴ ἡ εἰδήσι καὶ μὲ μιᾶς ἔκαμε νὰ πάψουν ὅλες οἱ χαρὲς καὶ οἱ ἐτοιμασίες καὶ ἐπροξένησε μεγάλη θλίψι καὶ σύγχυσι εἰς τὸ λαόν. Ὁ βασιλέας εἶχε σχεδὸν χάσῃ τὰ λογικά του καὶ μ' ὅλο πού τὸν ὑποχρέονε ὁ φριχτὸς ὄρκος του δὲν εἶχε καρδιά νὰ διατάξῃ τὴν ἐξορία τοῦ πλέον ἀγαπημένου τέκνου του, τοῦ Ράμα, πού ἦταν τὸ στήριγμα του καὶ ἡ χαρὰ του, καὶ ν' ἀνταμείψῃ σὲ τέτοιον τρόπο τὲς τόσες ἀρετὲς του. Ἀλλὰ ὁ Ράμας, πού μόνος εἶχε μείνῃ ἀτάραχος σὲ τόση θλίψι, ἀποφάσισε νὰ πάγῃ θεληματικὰ εἰς τὴν ἐξορία γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἐπίορκος ὁ πατέρας του, καὶ μὲ ὅλην τὴν ἀντίστασι πού τοῦ ἔκαμαν οἱ ἄλλοι δύο ἀδελφοί του, οἱ ἄρχοντες, ὁ λαὸς καὶ ὁ βασιλέας ὁ ἴδιος, ἀποχαιρέτησε τὴν πικρὴ μητέρα του, τὸν πατέρα του, τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς ἄλλους ὅλους, ἐντύθηκε ἀσκητικὰ φορέματα, καὶ συνωδευμένος μόνον ἀπὸ τὴ Σιτὰ τὴ γυναικά του, καὶ ἀπὸ τὸν μικρότερον ἀδελφόν του τὸν Λάξμανα, ἔφυγε εἰς τὰ δάση. Ὁ λαὸς τὸν ἀκολούθησε ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα εἰς μᾶκρος πολὺ, ἔπειτα τὸν ἀποχαιρέτησε μὲ μεγαλότατη θλίψι καὶ ἔγυρε πάλιν εἰς τὴν Αἰῶδα. Κ' ἐκεῖ, ἐνῶ πρὶν ἀντηχοῦσαν χαρὲς καὶ τραγοῦδια, ἐδασίλευε ἡ θλίψι καὶ ἀντηχοῦσε τὸ κλάμα. Καὶ ὁ πικρὸς βασιλέας κλεισμένος εἰς τὸ παλάτι του μαζὶ μὲ τὴ βασίλισσα Καουσάλια, τὴ θλιμμένη μητέρα τοῦ Ράμα, ὀλονυχτὶς ἔκλαιε ἄγρυπνος τὴν ἐξορία τοῦ ἀγαπημένου τέκνου του, ἕως πού ἀπὸ τὸν πόνον ἀπέθανε.

I

Ὅταν ὁ ξακουστός¹ Ράμας ἐκίνησε πρὸς τὰ δάση μὲ τὸν μικρότερον ἀδελφόν του, ἔπεσε τότε σὲ δυστυχία ὁ εὐτυχισμένος βασιλέας Δασάραθα². Γιὰ τὴν ἐξορία τοῦ Ράμα καὶ τοῦ Λάξμανα, μαῦρη κατάχνια ἐσκέπασε τὴν ὄψι τοῦ βασιλέα, πού εἶν' ὁμοίος τοῦ Ἰνδρα³, ὥσάν τὸν ἥλιο πού 'ς τὸν οὐρανὸ σκοτεινιάζει. Τὴν ἑχτη ἡμέρα κλαίοντες πάντα τὸ Ράμα

¹ Μὲ τὸ ξακουστός μεταφράζεται τὸ manuja-gārdula τοῦ πρωτοτύπου πού σημαίνει τίγρι τῶν ἀνθρώπων· ἀλλὰ ἡ λέξι τίγρις εἰς τὰ σύνθετα, καθὼς ἐδῶ, εἶνε ἕνας τρόπος τῆς γλώσσας γιὰ νὰ ἐκφράσῃ ὅ,τι ἔξοχο, ὡς νὰ ἔλεγε πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ Ἰνδοὶ μεταχειρίζονται καὶ ἄλλες λέξεις εἰς τὸν ἴδιον τρόπο, καθὼς sin'ha λεοντάρι, καὶ σχεδὸν πάντοτε ὁ βασιλέας κρᾶζεται nara-sin'ha λεοντάρι τῶν ἀνδρῶν, συχνὰ καὶ nara-gārdula, kunjara ἐλέφαντας, v.shabha ταῦρος καὶ vyāghra πού σημαίνει καὶ αὐτὸ τίγρις.

² Dagaratha εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ γέροντα βασιλέα, λέξι σύνθετη (daga-ratha) πού ὡς ἐπίθετο σημαίνει ἐκεῖνον πού ἔχει δέκα ἀμᾶξια.

³ Ἰνδρας ὁ πλέον συμπληρωτικὸς θεὸς τῶν Ἰνδοῶν. Εἰς τοὺς Βεδικούς ὕμνους ψάλλονται συχνότατα τὰ κατορθώματά του, καὶ εἰμεινε πάντοτε ἀγαπητὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν πολεμιστῶν καὶ ὅταν ἀκόμη ὕστερα πού ἡ τάξι τῶν βραχμάνων καὶ τὸ θερησκευτικὸν τοὺς σύστημα μὲ τὴν τριάδα τοῦ Βραχμᾶ Βισνὸ καὶ Σίβα ὑπερίσχυσε, τοῦ ἀφαιροῦσε τὸ βασιλεῖο τοῦ οὐρανοῦ. Παρασταίνεται ὁ Ἰνδρας ἄνθρωπος λευκὸς κα-θήμενος ἐπάνω εἰς ἕναν ἐλέφαντα καὶ κρατῶντας εἰς τὸ δεξιόν του χερί τὸ ἀστραποπέλεκτο καὶ εἰς τὸ ἀριστερὸν ἕνα δοξάρι.

αὐτὸς ὁ ὀλοδόξαστος, ἐνῶ ἦταν ἄγρυπνος τὸ μεσανύχτι, ἐνθυμήθη ἕνα μεγάλο κρῖμα του. Καὶ ἐνθυμούμενος ἔγυρε πρὸς τὴ βασίλισσα Καουσάλια καὶ τοῦτα εἶπε. Ἄν ἦσαι ἔξυπνη Καουσάλια¹, ἄκουσε προσεχτικῶς τὰ λόγια μου. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος, ὃ γλυκεῖά μου, κἀνὴ μίαν πρᾶξιν καλὴν ἢ κακὴν, ἀφευχτα ἀπολαμβάνει τὸν καρπὸ τῆς πού ὁ καιρὸς φέρνει 'ς τὸ διάβα του. Ὅποιος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν ἔργων του δὲν μετράει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ τους, σύμφωνα μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ σύμφωνα μὲ τὴν κακία, ἀφρονος κρᾶζεται ἀπὸ τοὺς σοφούς· καθὼς ἐὰν ἀπαρτῶντας ἕνα δάσος ἄμυρσις ἤθελεν ἔμβῃ εἰς ἕνα δάσος παλάσσαις². Θωρῶντας τὰ ἄνθη τοὺς ὅλους πόθο γιὰ τὸν καρπὸ, θὰ ἔμεινε γελασμένος εἰς τὴν ὥρα τοῦ καρποῦ. Ἐγὼ παρήτησα τὸ δάσος τῶν ἄμυρων κ' ἐμβῆκα 'ς τὸ δάσος τῶν παλάσων, ἐπάρθη ὁ νοῦς μου κ' ἐξόρισκα τὸ Ράμα καὶ τώρα μυρολογᾷ ὁ κακὸς γυνώμων. Ὡ Καουσάλια, νέος ἐγὼ μίαν φορὰ 'ς τὸ δοξάρι παραξίσις, 'ς τῆς νεότητος μου τὴν ξεινολογίαν περήφανος νὰ σκίτεύω εἰς τὸ ἄκουσμα ἑνὸς ἤχου³, ἔχω κάμῃ ἕνα κρῖμα. Καὶ αὐτὸ πού μ' εὗρηκε εἶναι καρπὸς τοῦ κακοῦ πού ἔκαμα, ὅπως τοῦ φαρμακιοῦ πού περάσῃ 'ς τὰ σπλάχνα τὸ πάρωρο τέλος τῆς ζωῆς. Ὅπως ἕνας ἀνήξερὸς ἤθελε καταπιῇ φαρμάκι, παρόμοια ἀνήξερὸς κ' ἐγὼ μίαν φορὰ ἔχω κάμῃ ἕνα κρῖμα. Ἀβγαλτὴ κόρη τότε, ὃ βασίλισσα, ἤσουν ἐσύ, ἐγὼ ἤμουν βασιλόπουλο, κ' ἦλθαν οἱ μῆνες τῆς βροχῆς⁴ νὰ εὐφρανουν τὴν ψυχὴν μου. Ὅταν ὁ ἥλιος ἐπῆρε τῆς γῆς καθὲ ὁροσιά καὶ τὴν ἔφρουξε, ἔγυρε κινῶντας κατὰ τὸ βορεῖα πρὸς τὰ μέρη πού κατοικοῦν οἱ πεθαμένοι. Τότε ἐφάνηκαν πυκνὰ σύγνεφα πού ἐσκέπαζαν ὅλα τὰ μέρη τ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ χαρὰ ἐφτερούγιζαν ἐδῶ κ' ἐκεῖ γερανοί, χῆνες καὶ παγώνια. Ὁρμητικὲς νεροσυρμὲς ἐκαταβῆκαν κυλῶντας θολὰ τὰ νερά τους καὶ ἐπλημμυροῦσαν, ὅταν ἐφάνηκαν τὰ σύγνεφα. Ἡ γῆ ἐχόρτασε ἀπὸ τὰ πλήθια νερά τῆς βροχῆς

¹ Καουσάλια εἶναι ἡ βασίλισσα ἡ πρώτη ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Δασάραθα καὶ μητέρα τοῦ Ράμα.

² Ἡ amra κάνει νοστιμώτατους καρποὺς καὶ οἱ βοτανικοὶ τὴν γνωρίζουν μὲ τὸ ὄνομα Mangifera indica, ἐνῶ ὁ καρπὸς τῆς palāga δὲν εἶναι διόλου καλὸς καὶ μόνον τὰ λαμπρά της κόκκινα ἄνθη εἶναι ὀρατότατα· εἰς τὴν Εὐρώπῃ τὴν ὀνομάζουν Butea frondosa.

³ Μία ἀπὸ τῆς μεγάλῃτερος δόξης ἑνὸς ἐπιδέξιου σκοπευτῆ ἦταν νὰ ῥίχνῃ τὴν σκίττα του καὶ νὰ πιτυχαίνῃ τὸ ἀγρίμι μαντεύοντας τὸν τόπον ὅπου αὐτὸ εὐρίσκουσαν ἀπὸ τὸ κίνημα ἑνὸς κλαριοῦ, ἢ ἀπὸ τὸν ἥχο τῆς φωνῆς του, καθὼς ἐδῶ.

⁴ Εἶναι γνωστὸ πού οἱ βροχεῖς εἰς τῆς Ἰνδίας συμβαίνουν εἰς προσδιορισμένους καιροὺς τοῦ χρόνου καὶ εἶναι πραγματικῶς εὐφραντικὲς εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλάζουν διὰ μιᾶς τὴν ὄψιν τῆς γῆς πού ἐνῶ πρὶν εἰδείνοτον ζερὴ καὶ γυμνὴ ἀπὸ καθὲ χορτάρι εἰς ὀλίγαις μέραις παρουσιάζεται ντυμένη ἕνα βαθὺ πράσινο χρῶμα καὶ ὅλα τὰ φυτὰ λαβαίνουν νέα ζωὴ καὶ τὰ ζῶα ἀναχαλλιάζουν.

κ' ἔλαμψε ντυμένη τὸ πράσινο χορτάρι μὲ κόκκυγες¹ καὶ παγώνια δολόχα. Τέτοιον καιρὸν ἐγὼ, ὃ καλὴ μου, ζωσμένος δυὸ φαρέτρες, καὶ τὸ δοξάρι 'ς τὸ χερί, ἐκίνησα κατὰ τὸ ποτάμι Σαραῖου. Μαθημένος 'ς τὸ δοξάρι ἐφθασα εἰς τὴν ἔρημην ἄκρην τοῦ ποταμοῦ μὲ πόθο νὰ ῥίξω τὴ σκίττα μου εἰς τὸ ἄκουσμα ἑνὸς ἤχου. Ἐκεῖ πού ἔρχονται τὴ νύχτα διψασμένα τ' ἀγρίμια ἀπὸ τὰ δάση νὰ ποτισθῶν ἐσταμάτησα, 'ς τὴ μοναξιά καὶ 'ς τὸ σκοτάδι, μὲ τὸ τόξο τεντωμένο. Κ' ἐφθασα ἐκεῖ γιὰ νὰ πληγώσω ἡ βουβάλιν ἀγριο πού νὰ ἴθῃ 'ς τὴν ἀκροποταμιά, ἡ ἐλέφαντα ἢ καὶ ἄλλο ἀγρίμι, γροικῶντας μόνον τὸ σάλαγο. Ὅταν ἀκούω, χωρὶς νὰ βλέπουν τὰ μάτια μου, τὸν ἥχο μιᾶς στάμνας πού ἐγιδύμιζε, κ' ἔμοιαζε μὲ τὸ βροχητὸ τοῦ ἐλέφαντα. Τότε θέτοντας εἰς τὸ δοξάρι μίαν φτερωτὴ καὶ κοφτερὴ σκίττα, ἡ μούρα μου μ' ἐτύφλωσε καὶ τὴν ἔρριξα εὐθὺς κατ' αὐτὸν τὸν ἥχο. Καὶ ὅταν ἐπέταξε ἡ σκίττα κ' ἐπλήγωσε, ἀκούω τότε: — Ὡοιμὲ μ' ἐσκότωσαν! — μίαν φωνὴν θλιπτικὴν νὰ λὴν μὲ ἀνθρώπινη λαλιά. — Γιατί νὰ σκίττεύω ἕναν ἀσκητὴ ὥσάν ἐμέ; ποῖος σκληρὸς φρονῆας ἔρριξε 'ς ἐμέ τὴ σκίττα του; Ἐμὲ πού νύχτα ἦλθα γιὰ νερό εἰς τὸ ἔρημο ποτάμι τίνος σκίττειά μ' ἐπλήγωσε; τίνος ἐδῶ ἔκαμα κακόν; Αὐτὴ ἡ σκίττα, θανατόνοντας τὸ τέκνο του, ἐπλήγωσε καὶ τὴ καρδιά τοῦ γέροντα ἀσκητῆ, δυστυχισμένου καὶ τυφλοῦ πού μὲς τὰ δάση μ' ἄγριους καρπούς τρέφεται. Μίαν τέτοιαν ἄκαρπην πρᾶξιν, πού κακὸ μόνον φέρνει μαζὶ τῆς, ποῖος σοφὸς ἤθελε τὴ στοχασθῇ καλὴ; σάν ὁ μαθητὴς νὰ εἶχε σκοτώσῃ τὸ διδάσκαλο³. Δὲν κλαίω ὅμως τόσο πού χάνω τὴ ζωὴν μου, ὅσο κλαίω τὴ μητέρα μου καὶ τὸν πατέρα μου, τυφλοὺς καὶ γέροντας. Αὐτοὶ οἱ δυὸ τυφλοὶ καὶ γέροι, πού γιὰ πολὺν καιρὸν ἐγὼ τοὺς ἔτρεφα, πῶς θὰ κάμουν νὰ ζήσουν δυστυχισμένοι κ' ἔρμιοι ὅταν ἐγὼ πεθάνω; Ποῖος σκληρόκαρδος ἦλθε καὶ μὲ μίαν μόνην σκίττειά ἐσκότωσε ἐμέ καὶ αὐτοὺς τοὺς δυὸ πού μὲ καρπούς ῥίξες καὶ χορτάρια ἐζούσαμε οἱ θλιμμένοι;

[Ἔπεται συνέχεια]

¹ Μὲ τὴ λέξιν κόκκυγας μεταφράζεται ὁ garanga πού εἰς τὴ φυσικὴ ἱστορίαν ὀνομάζεται Cuculus melanoleucus.

² Πολλὲς καὶ διάφορες ἦταν ἡ τάξις τῶν ἀσκητῶν εἰς τῆς Ἰνδίας, καὶ εἶναι ἀκόμη καὶ σήμερον καὶ συχνὰ κάνουν μίαν ἀσκησὶν ὑπερβολικὰ σκληρὴν.

³ Μεγάλον σέβας καὶ ὑπακοή εἰς τοὺς διδασκάλους εἶχαν οἱ Ἰνδοί, καὶ ὑπάρχουν πολλὰ ἐπεισόδια εἰς τὰ ποιήματά τους πού ἔχουν ἀντικείμενον τὴν ὑπακοήν τοῦ μαθητῆ εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ εἶναι ἀληθινὰ περίεργα.

